

Гончар В.М., студент магістратури
юридично-психологічного факультету
НАВС
Науковий керівник: Матчук С.В., кандидат
юридичних наук

Актуальні проблеми застосування строків апеляційного оскарження судових рішень в цивільному процесі

До основних засад судочинства відповідно до п. 8 ч. 3 ст. 129 Конституції України відноситься забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду, крім випадків, встановлених законом [1]. Разом із тим питання про порядок апеляційного оскарження судового рішення є досить складним і неоднозначним, оскільки реалізація засад судочинства, що повинна забезпечити баланс між правом позивача на належний судовий захист порушених прав та правом відповідача на оскарження судового рішення, здійснюється не в повній мірі.

Дослідженням даної проблеми займались: О.О. Борисова, О.В. Караваєва, О. М. Трач, Є. А. Чернушенко та інші.

Водночас у працях зазначених науковців увага приділяється переважно природі строку апеляційного оскарження [4, с. 16] та визначенню його оптимальної тривалості [5, с. 10], проте саме правила обчислення такого строку часто стають предметом зловживань зі сторони недобросовісних учасників процесу з метою як перешкоджання оскарженню судового рішення, так і ухилення від його виконання.

З прийняттям Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 07 липня 2010 року було значно скорочено строки для подання як апеляцій, так і касацій на рішення відповідних судів. Зокрема, якщо до 3 серпня 2010 року для подання в цивільній справі апеляційної скарги на рішення суду першої інстанції давалося в загальному рахунку тридцять днів (десять - для подання заяви про оскарження і двадцять - для самої скарги), то після реформи - лише десять; касаційної скарги - два місяці, а зараз - лише двадцять днів.

Однак, десять днів для написання апеляційної скарги більш ніж достатньо, але часто трапляється так, що повний текст рішення виготовляється не одразу. Наприклад, ч. 3 ст. 209 Цивільного процесуального кодексу України дозволяє у виняткових випадках залежно від складності справи відкласти складання повного рішення на строк не більш як п'ять днів з дня закінчення розгляду справи, але вступну і резолютивну частини суд має проголосити в тому самому засіданні, в якому закінчився розгляд справи [2].

Як наслідок, сторона, котра бажає оскаржити рішення, змушена чекати на повний текст, аби обґрунтувати неповноту встановлення обставин, які мають значення для справи, та (або) неправильність установлення обставин, які мають значення для справи, внаслідок необґрунтованої відмови у прийнятті доказів, неправильного їх дослідження чи оцінки, неподання доказів з поважних причин та (або) неправильне визначення відповідно до встановлених судом обставин правовідносин.

Виникає запитання, з якого моменту тоді починати відлік строку для подання тієї ж апеляційної скарги: з моменту проголошення вступної та резолютивної частини рішення чи з моменту виготовлення повного тексту рішення.

Пленум Верховного суду України в Постанові №12 від 24.10.2008 року роз'яснив, що правила статті 294 ЦПК про те, що заява про апеляційне оскарження рішення суду може бути подана протягом десяти днів з дня проголошення рішення, заява про оскарження ухвали суду першої інстанції може бути подана протягом п'яти днів з дня проголошення ухвали поширюються також на випадки, коли відповідно до статті 218 ЦПК суд проголосив лише вступну та резолютивну частини рішення або коли справу розглянуто за відсутності в судовому засіданні особи, яка брала участь у справі та оскаржує судові рішення. Проте в разі, якщо недотримання строків апеляційного оскарження було зумовлене діями (бездіяльністю) суду першої інстанції, зокрема, особа не була належним чином повідомлена про час і місце судового засідання або їй не надіслана протягом п'яти днів з дня проголошення рішення його копія, як це вимагається у частині третій статті 222 ЦПК, то ці обставини можуть бути підставою для поновлення строку на апеляційне оскарження за заявою особи, яка оскаржує судові рішення.

Відповідно, строки на апеляційне оскарження передбачені в ст. 294 ЦПК рішення будуть діяти і в даному випадку, що значно зменшує час для учасників цивільного процесу для написання обґрунтованої апеляційної скарги, а в інших випадках і до пропуску строків на апеляційне оскарження.

Таким чином, підсумовуючи вищенаведене, можна зробити висновок, що необхідне вдосконалення законодавства про строки апеляційного оскарження рішень, а саме надання необхідних розумних строків на оскарження рішення, а також здійснення обчислення строку на апеляційне оскарження з моменту отримання повного тексту рішення, що допоможе запобігти зловживанню процесуальними правами сторонами цивільного процесу.

Список використаних джерел

1. Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.
2. Цивільний процесуальний кодекс України, Закон від 18.03.2004 № 1618-ІУ // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492
3. Постанова пленуму Верховного суду України від 24.10.2008 р. № 12 «Про судову практику розгляду цивільних справ в апеляційному порядку».
4. Борисова Е. А. Институт апелляции в гражданском процессе : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Е. Л. Борисова ; Моск. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова. - М., 1994. - 22 с.
5. Караваева Е. В. Вопросы апелляционного производства в гражданском процессе : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.15 / Е.В. Караваева ; Сарат. гос. акад. права. - Саратов, 2005. - 190 с.